

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

JÜLİDE HANSU BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2018/21380)

Karar Tarihi: 3/11/2022

R.G. Tarih ve Sayı: 1/2/2023-32091

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN
Üyeler : Muammer TOPAL
Recai AKYEL
Selahaddin MENTEŞ
Muhterem İNCE
Raportör : Ali Erdem ŞAHİN
Başvurucu : Jülide HANSU
Vekili : Av. Nusret GÜRGÖZ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, kamu görevlisi olan başvuruçunun sosyal medya hesabı üzerinden yaptığı paylaşımlar nedeniyle disiplin cezası ile cezalandırılmasının ifade özgürlüğünü ihlal ettiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 27/6/2018 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu, başvuruya konu olayların yaşandığı tarihte Antalya'nın Alanya ilçesinde bir ilkokulda İngilizce öğretmeni olarak görev yapmaktadır.

A. Disiplin Soruşturması Süreci

6. Somut olaya konu disiplin soruşturması, İl Millî Eğitim Müdürlüğü tarafından aralarında başvuruçunun da yer aldığı bazı öğretmenler hakkında yapılan ihbarların incelenmesi amacıyla müfettişliğe bildirilmesi etrafında şekillenmiştir. Bu kapsamda "15 Temmuz 2016 tarihinde Türkiye Cumhuriyetine karşı FETÖ/PDY tarafından yapılan darbe girişimi sonrasında sosyal medya (facebook) üzerinden hükümet aleyhine ve devlet

büyüklerine karşı siyasi içerikli paylaşımlarda bulunan ekli listedeki kamu görevlileri hakkında inceleme ve gerektiğinde disiplin soruşturması yapılmasına" yönelik görevlendirme üzerine başvuru hakkında disiplin soruşturması başlatılmıştır.

7. Başvurucunun disiplin soruşturmasına konu edilen sosyal medya iletileri esas olarak kendisinin ürettiği içerikler olmayıp başka kullanıcıların iletilerini paylaşmaktan ibarettir. Başvurucunun mahkeme kararına esas alınan ileti şöyledir:

"Yazar_Geçer isimli kullanıcının 'Hazır eliniz değmişken bu Fetöcülere de bir sorun bakalım, hala aynı fikirdeler mi, kandırılmışlar mı?' yorumu ile 'AK Parti Genel Başkan Yardımcısı H.Ç, AK Parti ile Gülen cemaati arasında kavga var iddialarına şu yanıtı verdi: Cemaat devlete sızmış buna kargalar bile güler; Kaydı mı var? Bunlar Paranoya.'; dördü siyasetçinin fotoğrafı ile birlikte 'Bakın daha önce nelere diyorlardı?' içerikli gazete haberi"

8. Disiplin soruşturması sürecinde başvuru ifadesine başvurulmuştur. Başvurucu, Facebook'ta arkadaşı olan kişilerin iletilerini suç teşkil etmediği düşüncesiyle hiç kimseye hakaret etmeden ve yorum yapmadan paylaştığını, hiçbir kişi ve kurumu hedef almadığını belirtmiştir. Soruşturma sonucunda başvuru kendi ifadesiyle siyasi içerikli paylaşımlarda bulunduğu sübuta erdiği belirtilerek başvuru hakkında 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 125. maddesinin dördüncü fıkrasında yer alan disiplin cezası verilmesini gerektiren fiil ve hâllere *"Nitelik ve ağırlıkları itibarıyla benzer eylemlerde bulunanlara da aynı neviden disiplin cezaları verilir."* hükmü kapsamında aynı Kanun'un birinci fıkrasının (D) bendinin (o) alt bendi uyarınca *"herhangi bir siyasi parti yararına veya zararına fiilen faaliyette bulunduğu"* gerekçesiyle kademe ilerlemesinin durdurulması cezasının uygulanması teklif edilmiş ve başvuru konuya ilişkin olarak savunması istenmiştir.

9. Başvurucu; savunmasında, daha önce vermiş olduğu ifadesine ek olarak hakkındaki soruşturmanın bir şikâyet üzerine başlatıldığını düşündüğünü, şikâyetin soruşturma başlatılmasını gerektiren usule uygun olup olmadığını soruşturma dosyasını inceleme olanağı bulunmadığı için bilmediğini, soruşturma dosyası tarafına verildiğinde bu hususları değerlendirebileceğini, şahsi Facebook sayfasında yaptığı paylaşımların mahkeme kararı olmaksızın delil olarak kullanılmasının suç olduğunu ve kanuna aykırı olarak elde edilen verilerin delil olarak kullanılmayacağını, kurumların herkes tarafından ziyarete açık olmayan hesapların içeriğini kontrol etme ve beğenmediği içerikleri şikâyet etme haklarının bulunmadığını, paylaşımlarını görevi ile alakalı hiçbir ortamda dile getirmediğini belirtmiştir.

10. Nihayetinde Disiplin Kurulu kararıyla başvuru hakkında teklif edilen cezanın kabulüne karar verilmiştir.

B. Başvurucunun Disiplin Cezasına İlişkin İşleme Karşı Açtığı İptal Davası Süreci

11. Başvurucu, hakkında tesis edilen disiplin cezasının iptali istemiyle Antalya 3. İdare Mahkemesinde (Mahkeme) dava açmıştır. Mahkeme, davanın reddine karar vermiştir. Kararın ilgili kısmı şöyledir:

"... Olayda, davacının 15 Temmuz 2016 darbe girişimi sonrasında sosyal paylaşım platformu 'facebook' üzerinden, darbe girişimine karşı verilen mücadeleye ve aralarında paylaşımların yapıldığı tarih itibarıyla hükümet üyesi olan isimlerin de bulunduğu siyasi isimlere yönelik 'FETÖCÜLER' gibi aşağılayıcı ve hakaret içeren paylaşımlarda

bulunduğu, davacının soruşturma kapsamında verdiği ifade ve savunmalarda bahsi geçen paylaşımları yaptığını kabul ettiği, sosyal medya hesabının kendisine ait olmadığına dair herhangi bir iddiasının bulunmadığı görülmektedir.

Her ne kadar davacı söz konusu paylaşımların ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirilmesi gerektiğini beyan etmişse de, bu paylaşımların, gerek darbeye karşı verilen mücadeleye yönelik tahkir edici ve aşağılayıcı ifadeler içermesi gerekse belirli bir siyasi partiye ve mensuplarına yönelik eleştiri sınırını aşar nitelikte olması nedeniyle ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirilmesine olanak bulunmamaktadır.

...

Bu durumda, devlet memuru olan davacı hakkında, 'herhangi bir siyasi parti yararına veya zararına fiilen faaliyette bulunma' niteliğindeki soruşturmaya konu paylaşımları nedeniyle tesis edilen dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı kanaatine ulaşılmıştır"

12. Başvurucu, ret kararına karşı istinaf talebinde bulunmuştur. Konya Bölge İdare Mahkemesi 3. İdari Dava Dairesi (BİM) mahkeme kararının kaldırılması için gerekli nedenlerin bulunmadığını belirterek istinaf isteminin reddine kesin olarak karar vermiştir.

13. BİM kararı başvurucuya 29/5/2018 tarihinde tebliğ edilmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

14. 657 sayılı Kanun'un "*Tarafsızlık ve Devlete Bağlılık*" başlıklı 7. maddesi şöyledir:

"Devlet memurları siyasi partiye üye olamazlar, herhangi bir siyasi parti, kişi veya zümrenin yararını veya zararını hedeftutan bir davranışta bulunamazlar; görevlerini yerine getirirken dil, ırk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din ve mezhep gibi ayırım yapamazlar; hiçbir şekilde siyasi ve ideolojik amaçlı beyanda ve eylemde bulunamazlar ve bu eylemlere katılamazlar.

Devlet memurları her durumda Devletin menfaatlerini korumak mecburiyetindedirler. Türkiye Cumhuriyeti Anayasasına ve kanunlarına aykırı olan, memleketin bağımsızlığını ve bütünlüğünü bozan Türkiye Cumhuriyetinin güvenliğini tehlikeye düşüren herhangi bir faaliyette bulunamazlar. Aynı nitelikte faaliyet gösteren herhangi bir harekete, gruplaşmaya, teşekküle veya derneğe katılamazlar, bunlara yardım edemezler."

15. Aynı Kanun'un "*Disiplin cezalarının çeşitleri ile ceza uygulanacak fiil ve haller*" kenar başlıklı 125. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Devlet memurlarına verilecek disiplin cezaları ile her bir disiplin cezasını gerektiren fiil ve haller şunlardır:

...

D - Kademe ilerlemesinin durdurulması: Fiilin ağırlık derecesine göre memurun, bulunduğu kademe ilerlemesinin 1 - 3 yıl durdurulmasıdır.

Kademe ilerlemesinin durdurulması cezasını gerektiren fiil ve haller şunlardır:

...

o) Herhangi bir siyasi parti yararına veya zararına fiilen faaliyette bulunmak

...

Yukarıda sayılan ve disiplin cezası verilmesini gerektiren fiil ve hallere nitelik ve ağırlıkları itibariyle benzer eylemlerde bulunanlara da aynı neviden disiplin cezaları verilir."

B. Uluslararası Hukuk

16. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) devletin kamu hizmetinde çalışan memurları yönünden sadakat yükümlülüğü öngörmesinin, ayrıca onlara ödev ve sorumluluklar yüklemesinin memurların statüleri gereği meşru bir durum olduğunu belirtmiştir. Fakat kamu görevlilerinin de birey olduğunu, siyasi görüş sahibi olma, ülke sorunlarıyla ilgilenme, tercih yapma gibi sosyal yönlerinin bulunduğunu ve bu doğrultuda Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 10. ve 11. maddelerinden yararlandıklarının şüpheden uzak olduğunu ifade etmiştir. Bununla birlikte memurun bulunduğu konum ve görev yaptığı alanla ilgili olarak ödev ve sorumluluk derecesinin belirlenmesinde ulusal makamların bir takdir marjı olduğunu da eklemiştir (*İsmail Sezer/Türkiye*, B. No: 36807/07, 24/3/2015, §§ 52-54; *Vogt/Almanya* [BD], B. No: 17851/91, 26/9/1995, §§ 51-53; *Ahmed ve diğerleri/Birleşik Krallık*, B. No: 22954/93, 2/9/1998, §§ 53, 54; *Otto/Almanya* (k.k.), B. No: 27574/02, 24/11/2005).

17. AİHM, kamu görevlilerine verilen disiplin cezalarıyla güdülen meşru amacın gerçekleştirilip gerçekleştirilmediği yönünden yalnızca cezanın bir kuralla öngörülmüş olmasını yeterli bulmamakta; somut bir değerlendirmenin varlığı şartını aramaktadır. Bu bağlamda kamu görevlilerinin cezalandırılan eylemlerinin kamu hizmetlerinin sürekliliğini ya da gereği gibi yerine getirilmesini etkilemek veya görev yapılan devlet kurumunun itibarını zedelemek gibi cezayı gerekli kılan sonuçlara sebep olduğunun açıkça gösterilmesi gerektiğini belirtmektedir (*Kula/Türkiye*, B. No: 20233/06, 19/6/2018, §§ 48, 49).

18. Bununla birlikte AİHM, kamu görevlilerinin devlete sadakat yükümlülüğü hususunda söz konusu devlete özgü durumların dikkate alınabileceğini kabul ettiği gibi memurun görevinin niteliğinin de gözönünde bulundurulması gerektiğini ifade etmiştir. AİHM, Komünist Partinin eylemlerine aktif olarak katılan bir öğretmenin aldığı disiplin cezasına ilişkin olarak yapılan başvuruda verdiği *Vogt/Almanya* kararında memurların devlete sadakat yükümlülüğü konusunda Almanya'nın nasyonel sosyalizm geçmişinin ve bu doğrultuda Alman Anayasası'nın üzerine kurulduğu ilkelerin dikkate alınması gerektiğini belirtmiş; ayrıca öğretmenlerin öğrencileri yönünden bir otoriteyi temsil ettikleri gerçeği karşısında iş yaşamları dışında da belli bir dereceye kadar ödev ve sorumluluklarının devam edeceğini kabul etmiştir (*Vogt/Almanya*, §§ 59, 60).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

19. Anayasa Mahkemesinin 3/11/2022 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

20. Başvurucu; siyasi bir faaliyette bulunmadığını belirterek ifade özgürlüğünün, konuya ilişkin içtihat farklılıklarının bulunması ve BİM kararının keyfi olması nedeniyle de adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

21. Anayasa'nın iddianın değerlendirilmesinde dayanak alınacak “*Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti*” kenar başlıklı 26. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“Herkes, düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahiptir. Bu hürriyet resmî makamların müdahalesi olmaksızın haber veya fikir almak ya da vermek serbestliğini de kapsar...”

Bu hürriyetlerin kullanılması, ...kamu düzeni, ...başkalarının ...haklarının... korunması ... amaçlarıyla sınırlanabilir...

Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyetinin kullanılmasında uygulanacak şekil, şart ve usuller kanunla düzenlenir.”

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

22. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan düşünceyi açıklama ve yayma özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Müdahalenin Varlığı

23. Başvurucunun sosyal medya paylaşımıyla herhangi bir siyasi parti yararına veya zararına fiilen faaliyette bulunması nedeniyle kademe ilerlemesinin durdurulması cezası ile cezalandırılmasının ifade özgürlüğüne yönelik bir müdahale olduğu değerlendirilmiştir.

b. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

24. Yukarıda anılan müdahale, Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen koşullara uygun olmadığı müddetçe Anayasa'nın 26. maddesinin ihlalini teşkil edecektir. Anayasa'nın 13. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“Temel hak ve hürriyetler, ... yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, ... demokratik toplum düzeninin ... gereklerine... ilkesine aykırı olamaz.”

25. Bu sebeple müdahalenin Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen, kanunlar tarafından öngörülme, Anayasa'nın ilgili maddesinde belirtilen nedenlere dayanma ve demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olma koşullarını sağlayıp sağlamadığının belirlenmesi gerekir.

26. 657 sayılı Kanun'un 125. maddesinin birinci fıkrasının (D) bendinin (o) alt bendinin *kanunla sınırlama* ölçütünü karşıladığı sonucuna varılmıştır. Öte yandan müdahalenin kamu hizmetlerinin tarafsızlığı ve nesneliliğinin sağlanmasına yönelik önlemlerin bir parçası olduğu ve Anayasa'nın 26. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan *kamu düzeninin korunması* meşru amacını taşıdığı anlaşılmıştır. Geriye müdahalenin *demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun* olup olmadığının belirlenmesi kalmaktadır.

27. İfade özgürlüğüne yönelik bir müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun kabul edilebilmesi için zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılaması ve orantılı olması gerekir (AYM, E.2007/4, K.2007/81, 18/10/2007; *Bekir Coşkun* [GK], B. No: 2014/12151, 4/6/2015, §§ 53-55; *Mehmet Ali Aydın* [GK], B. No: 2013/9343, 4/6/2015, §§ 70-72). Derece mahkemeleri, bireylerin fikirlerini ifade özgürlüğü yoluyla ifade etme hakları ile Anayasa'nın 26. maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen meşru amaçlar arasında adil bir denge sağlamalıdır (*Bekir Coşkun*, §§ 44, 47, 48; *Hakan Yiğit*, B. No: 2015/3378, 5/7/2017, §§ 58, 61, 66). Derece mahkemeleri söz konusu dengelemeyi yaparken ve ifade özgürlüğüne yapılan müdahalenin zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılayıp karşılamadığını değerlendirirken belirli bir takdir yetkisine sahiptir (*Kemal Kılıçdaroğlu*, B. No: 2014/1577, 25/10/2017, § 57). Bununla birlikte kamu gücünü kullanan organlar değerlendirmelerinde ifade özgürlüğünün demokrasinin işleyişi için yaşamsal önemde olduğunu gözönünde bulundurmak zorundadır (*Bekir Coşkun*, §§ 33-35; *Mehmet Ali Aydın*, §§ 42, 43; *Tansel Çölaşan*, B. No: 2014/6128, 7/7/2015, §§ 35-38).

28. Somut olaya konu disiplin cezası, başvuru birinden fazla sosyal medya paylaşımı nedeniyle açılan bir disiplin soruşturması neticesinde verilmiştir. Yargılama sürecinde ilk derece mahkemesinin davanın reddi yönünde verdiği karar, istinaf yolunda istinaf istemi reddedilerek kesinleşmiştir. Mahkeme verdiği kararda, başvuru *Yazar_Geçer* isimli kullanıcının "*Hazır eliniz değmişken bu FETÖ'cülere de bir sorun bakalım, hala aynı fikirdeler mi, kandırılmışlar mı?*" yorumuyla birlikte paylaştığı AK Parti üyesi dört siyasetçinin görseline yer verilen gazete haberinde kullanılan "*Fetöcüler*" ifadesini değerlendirmiştir. Buna göre başvuru paylaşımının yapıldığı tarih itibarıyla aralarında Hükümet üyesi olan isimlerin de bulunduğu siyasi isimlere yönelik "*Fetöcüler*" gibi aşağılayıcı ve hakaret içeren paylaşımlarda bulunmasının eleştiri sınırlarını aştığını ve darbeye karşı verilen mücadeleyi aşağılayıcı nitelikte olduğunu belirterek paylaşımın ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirilmesine olanak bulunmadığına kanaat getirmiştir (bkz. § 11). Bu sebeple bireysel başvuru incelemesinde münhasıran söz konusu iletinin paylaşılmasına odaklanılacaktır.

29. Açıktır ki idare ve derece mahkemeleri, başvuru yapmış olduğu sosyal medya paylaşımıyla tabi olduğu statü hukukuna aykırı hareket ettiği sonucuna varmıştır. Anayasa'nın 128. maddesinin birinci fıkrasına göre devletin, yürütmekle yükümlü olduğu kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevler, memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle görülmektedir. Anayasa'nın 128. maddesinin ikinci fıkrasında ayrıca önemi nedeniyle memurların ve diğer kamu görevlilerinin görev ve yetkilerinin, haklarının ve yükümlülüklerinin kanun ile düzenleneceği de ifade edilmiştir. Anayasa'nın 129. maddesinin birinci fıkrasında ise memurlar ve diğer kamu görevlilerinin Anayasa ve kanunlara sadık kalarak faaliyette bulunmakla yükümlü olduklarının altı çizilmiştir. 657 sayılı Kanun'un 7. maddesine göre ise devlet memuru, tarafsızlığını gölgeleyecek şekilde bir siyasi parti, kişi veya zümrenin yararını veya zararını hedef tutan bir davranışta bulunmayacağı gibi siyasi ve ideolojik amaçlı beyanda da bulunmaz. Nitekim aynı Kanun'un 125. maddesinde herhangi bir

siyasi parti yararına veya zararına faaliyette bulunan devlet memurlarına disiplin cezaları verileceği ifade edilmiştir (*Sinan Akbulut*, B. No: 2019/1396, 2/11/2022, § 30).

30. Anayasal ve ilgili yasal çerçeve göstermektedir ki gerek anayasa koyucu gerekse yasa koyucu kamu hizmetlerinin Anayasa'ya sadakat ödevi ile tarafsızlık yükümlülüğüne aykırı davranan ya da aykırı davranabileceği yolunda haklı ve objektif bir kanaat uyandıran kamu görevlileriyle yürütülmesini arzu etmemektedir (*Şah İsmail Harmancı*, B. No: 2018/15359, 17/11/2021, § 40). Söz konusu arzunun bir sonucu olarak kanun koyucu kamu görevlisinin meslek hayatı ile sınırlı olacak şekilde apolitik görünmesini amaçlamış ve bu şekilde kamu gücünü kullanan görevlilerin siyasi kutuplaşmalarda yer almasının önüne geçerek idareye tarafsız bir pozisyon kazandırmak istemiştir (*Levent Tunçel*, B. No: 2017/34185, 16/3/2022, § 44).

31. Hiç şüphesiz anayasa ve kanun koyucunun söz konusu beklentisi başta ifade özgürlüğü olmak üzere temel hak ve özgürlükler alanında kamu görevlilerinin sıradan bireylere göre daha fazla sınırlanmaları anlamına gelecektir. Bununla birlikte Anayasa Mahkemesinin çok sayıda kararında altını çizdiği gibi kamu görevlisi olmak sağladığı birtakım ayrıcalıklar ve avantajların yanında bazı külfet ve sorumluluklara katlanmayı ve diğer kişilerin tabi olmadığı sınırlamalara tabi olmayı da gerektirmektedir. Kişi kamu görevine kendi isteği ile girmekle bu statünün gerektirdiği ayrıcalıklardan yararlanmayı ve külfetlere katlanmayı kabul etmiş sayılır, kamu hizmetinin kendine has özellikleri bu avantaj ve sınırlamaları zorunlu kılmaktadır (*İhsan Asutay*, B. No: 2012/606, 20/2/2014, § 38; *Elif Güneysu*, B. No: 2017/31733, 7/10/2021, § 42; *Cem Özaydın*, B. No: 2017/26800, 13/1/2022, § 36). Bu sebeplerle kamu görevlilerinin ifade özgürlüğüne yapılan müdahalelerde Anayasa Mahkemesi kamu görevlisinin bu yönünü görmezden gelemez (*Sinan Akbulut*, § 32).

32. Kamu görevlileri tabi oldukları ve zikri geçen devlet memurluğu statülerinin -kanun ve diğer alt mevzuata dayanan- gereklerini yerine getirmemeleri hâlinde bir disiplin cezası ile karşılaşacaktır. Disiplin uygulamaları, devlet organizasyonu içinde düzenin sağlanması ve korunması, memurun görevine bağlanması, hizmetlerin en etkin ve verimli bir şekilde yürütülmesi için kullanılır; bu uygulamaların hukuki gerekçeleri ve sonuçları vardır. Disiplin uygulamalarının nihai hedefi, sağlanan düzen sayesinde verimli bir çalışma ortamının ve nihai olarak da kamu yararının sağlanmasıdır. Bu bakımdan disiplin cezaları memurların görevlerini layıkıyla ve uyum içinde yerine getirmesi için önemli bir araçtır (*Ayfer Altuntaş ve İkbal Ünzile Gürsoy*, B. No: 2018/24874, 31/3/2022, § 53). Öte yandan münhasıran memurların görevleriyle ilgili olması disiplin cezaları hakkında yapılan değerlendirmelerin ciddiyetini azaltmamaktadır. Çünkü düşünce açıklamaları karşılığında uygulanan disiplin cezalarının kamu görevlilerinin temel hak ve özgürlükleri üzerinde bir caydırıcı etki oluşturacağı açıktır (*Mehmet Alanç ve diğerleri* [GK], B. No: 2017/15462, 29/9/2021, § 49; *Şah İsmail Harmancı*, § 41).

33. Bu nedenle Anayasa Mahkemesi daha önceki kararlarında, düşünce açıklamaları nedeniyle kamu görevlileri hakkında verilen disiplin cezalarına ilişkin olarak ve bu tür cezaların hukuka uygunluğunu denetleyen yargı mercilerinin -subjektif yorumlardan kaçınmaları için- yapmaları gerekenleri açıklamıştır. Somut olayda başvuruçunun bir siyasi partinin bazı mensuplarına yönelik kullandığı ifadeleri içeren iletisini (bkz. § 28) sosyal medya hesabından paylaşmasının herhangi bir siyasi parti yararına veya zararına fiilen faaliyette bulunma olarak kabul edildiği de gözönüne alındığında idare ve yargı mercilerinin en azından şu değerlendirmeleri yapmaları beklenir (*Sinan Akbulut*, § 34):

i. Söz konusu olan ifade özgürlüğü olduğu için devlet memurlarının da birer birey olduğu, siyasi görüş sahibi olma, ülke sorunlarıyla ilgilenme, tercih yapma gibi sosyal yönleri de bulunan bireyler oldukları düşünüldüğünde kamu görevlilerinin her tür düşünce açıklamasının değil siyasi partiler lehine veya aleyhine olarak başkalarını *ikna etme çabası olarak kabul edilecek açıklamalar* propaganda olarak kabul edilmelidir. Bu kapsamda bir kamu görevlisinin açıkladığı düşüncüyü yahut başvuruya konu olayda olduğu gibi başkalarınca açıklanan bir düşüncüyü yorumsuz bir şekilde paylaşmasının başkalarını siyasi partiler lehine veya aleyhine ikna etme çabası olarak kabul edilebilmesi için ise açıklamanın siyasi partilerle yahut siyasal meselelerle ilgili olması tek başına yeterli kabul edilemez.

ii. Sosyal yönleri de bulunan bireyler oldukları düşünüldüğünde kamu görevlilerinin her tür düşünce açıklamasının değil siyasi partiler lehine veya aleyhine olarak başkalarını *ikna etme çabası olarak kabul edilecek açıklamalar* propaganda olarak kabul edilmelidir. Bu kapsamda bir kamu görevlisinin açıkladığı düşüncüyü yahut başvuruya konu olayda olduğu gibi başkalarınca açıklanan bir düşüncüyü yorumsuz bir şekilde paylaşmasının başkalarını siyasi partiler lehine veya aleyhine ikna etme çabası olarak kabul edilebilmesi için ise açıklamanın siyasi partilerle yahut siyasal meselelerle ilgili olması tek başına yeterli kabul edilemez.

- Kamu görevlisinin bulunduğu konum ve üstlendiği devlet görevinin -içeriğiyle birlikte değerlendirildiğinde- açıklamanın yapıldığı koşullarda siyasi partiler lehine veya aleyhine başkalarını ikna çabası olarak vasıflandırılmaya elverişli olduğunun,

- Somut olayın koşullarında kamu görevlisi, düşünce açıklamasını kamu görevi statüsünün ve görev yaptığı alanın kendisine sağladığı unvanı dâhil herhangi bir olanağı kullanarak yapmış ise bunun gösterilmesi gerekir (kamu görevinin niteliğine ilişkin olarak bkz. *Adem Talas* [GK], B. No: 2014/12143, 16/11/2017, § 47).

iii. Buna ilaveten yaptığı bir düşünce açıklamasının bizzat kamu görevlisini siyasi kutuplaşmanın bir parçası hâline getirdiği veya siyasi kutuplaşmaya neden olduğu yahut kamu görevlisinin apolitik görüntüsünü bozduğu tespit edilmeli ve bunların kamu hizmetlerinin sürekliliğini, etkinliğini, verimliliğini ya da gereği gibi yerine getirilmesini ne şekilde etkilediğinin ve cezayı gerekli kılan -devlet organizasyonu içinde düzenin bozulması, hizmetlerin yürütülememesi gibi- sonuçların neler olduğunun veya bu tür sonuçlara yol açmasının kuvvetle muhtemel olduğunun ortaya konulması gerekir (disiplin cezası ile cezalandırılabilmesi için kamu görevlilerinin fiillerinin memuriyetlerini etkilediğinin gösterilmesi gerekliliğine ilişkin olarak bkz. *Yasin Agin ve diğerleri* [GK], B. No: 2017/32534, 21/1/2021, §§ 61, 63; *Levent Tunçel*, §§ 42, 44; disiplin hukukunun amaçları için bkz. *Ayfer Altuntaş ve İkbâl Ünzile Gürsoy*, § 53).

iv. Her durumda kamu görevlisinin ödev ve sorumluluk derecesinin bulunduğu konum ve görev yaptığı alanla bağlantılı olarak belirlenmesi gerekmektedir (*Hikmet Aslan*, B. No: 2014/11036, 16/6/2016, § 55; *Hasan Güngör*, § 48; öğretmenlerin bir otorite figürü olmasından hareketle meslek hayatında tabii olduğu ödev ve yükümlülükleri belirli bir dereceye kadar okul dışında devam ettirmesinin gerekli olduğuna ilişkin geniş değerlendirmeler için bkz. *Elif Güneysu*, § 54; *Cem Özaydın*, §§ 42, 43).

v. Hükmedilen disiplin cezasıyla kamusal önemi bulunan objektif amaca (bkz. § 32) ulaşılabileceği, başka bir deyişle kamu görevlisinin cezalandırılmasının zorunlu bir sosyal ihtiyaca karşılık geldiği gösterilmeli; düşünce açıklamasının kamu görevini etkileme derecesiyle orantılı bir disiplin cezasına hükmedilmez (*Mehmet Alanç ve diğerleri*, § 45; *Şah İsmail Harmancı*, § 37; *Ayfer Altuntaş ve İkbâl Ünzile Gürsoy*, § 45).

vi. Değerlendirmelerin oldukça *açık, spesifik ve tekil* olarak yapılması gerekmektedir (bireyselleştirilmiş değerlendirme zorunluluğuna ilişkin olarak bkz. *Şah İsmail Harmancı*, § 41).

34. Nihayetinde Anayasa Mahkemesi, kamu görevlisinin ifade özgürlüğüne yapılan böyle bir müdahalede hem idarenin hem de Mahkemenin yukarıda sıralanan değerlendirmelerden hiçbirini yapmadığı sonucuna ulaşmıştır. Mahkeme başvuruçunun düşünce açıklamasını siyasi partiler lehine veya aleyhine propaganda olarak nitelendirmeden önce propagandanın yukarıda zikredilen unsurları ile açıklamalar arasında nesnel ve doğrudan bir ilişki kurmamış, başka bir deyişle ulaşılan sonuç kanun hükmünü aşar biçimde düşünce açıklamasına dolaylı anlamlar yükleyen subjektif yorumdan ibaret kalmıştır (terör propagandası için bkz. *Zübeyde Füsun Üstel ve diğerleri* [GK], B. No: 2018/17635, 26/7/2019, § 117; kamu görevlisinin siyasi açıklamalarının propaganda niteliği için bkz. *Sinan Akbulut*, § 35).

35. Anayasa Mahkemesi, çok sayıdaki kararında ifade özgürlüğüne gerekçesiz olarak veya Anayasa Mahkemesince ortaya konulan kriterleri karşılamayan bir gerekçe ile yapılan müdahalelerin Anayasa'nın 26. maddesini ihlal edeceğini ifade etmiştir. İfade özgürlüğüne yapılan bir müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun kabul edilebilmesi için kamu makamları tarafından ortaya konulan gerekçelerin ilgili ve yeterli olması gerekir (diğerleri arasından bkz. *Kemal Kılıçdaroğlu*, § 58; *Bekir Coşkun*, § 56; *Tansel Çölaşan*, § 56; *Zübeyde Füsun Üstel ve diğerleri*, § 120).

36. Yukarıdaki bilgiler dikkate alındığında değerlendirmelerinde Anayasa Mahkemesinin kabul ettiği standartları uygulamayan idare ve Mahkemenin başvuruçunun bir disiplin cezası ile cezalandırılmasının *zorunlu toplumsal bir ihtiyaca* karşılık geldiğini *ilgili ve yeterli* bir gerekçe ile ortaya koyduğunun kabul edilmesi mümkün olmamıştır.

37. Açıklanan gerekçelerle başvuruya konu demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olmayan müdahalenin Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünü ihlal ettiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

38. Başvuruçucu, yargılamanın yenilenmesi ile birlikte 5.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

39. Başvuruda tespit edilen hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Bu kapsamda kararın gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatmak ve Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar vermektir (30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasında düzenlenen bireysel başvuruya özgü yeniden yargılama kurumunun özelliklerine ilişkin kapsamlı açıklamalar için bkz. *Mehmet Doğan* [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; *Aligül Alkaya ve diğerleri (2)*, B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; *Kadri Enis Berberoğlu (3)* [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

40. Öte yandan ihlalin niteliği dikkate alınarak başvurucuya taleple bağlı olarak 5.000 TL manevi tazminat ödenmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. İfade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın **KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,**

B. Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün **İHLAL EDİLDİĞİNE,**

C. Kararın bir örneğinin ifade özgürlüğünün ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Antalya 3. İdare Mahkemesine (E.2017/830, K.2017/1540) **GÖNDERİLMESİNE,**

D. Başvurucuya net 5.000 TL manevi tazminat **ÖDENMESİNE,**

E. 294,70 TL harç ve 9.900 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 10.194,70 TL yargılama giderinin başvurucuya **ÖDENMESİNE,**

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal **FAİZ UYGULANMASINA,**

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına **GÖNDERİLMESİNE** 3/11/2022 tarihinde **OYBİRLİĞİYLE** karar verildi.